

wōtezet

MAGAZYN
OŚRODKÓW
TERAPII
ZAJĘCIOWEJ

JR

NUMER 80

wydawca

Fundacja Inicjatyw Społecznych MILI LUDZIE

redakcja

Marcin Halicki, redaktor naczelny

Zbigniew Strugała, korespondent

Katarzyna Halicka, dziennikarka współpracująca

na okładce

Ryszard Jurkowski, „Niewiele mi trzeba”

korekta

Mirosław Śmieński

projekt

Mirosław Śmieński

skład i druk

Poligrafia KS, poligrafiaks@interia.pl

nakład

2900 egz.

kontakt

„WóTeZet” Magazyn Ośrodków Terapii Zajęciowej

redakcja@wotezet.pl, www.wotezet.pl

Projekt „WóTeZet – Ogólnopolski Magazyn Ośrodków Terapii Zajęciowej” jest dofinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

**Archiwalne numery „WóTeZetu”
do pobrania na stronie internetowej**

www.wotezet.pl

Dzień dobry

Po wielu miesiącach milczenia wracamy do Was z kolejnym numerem WóTeZetu. To nasz mały jubileusz – trzymacie w rękach albo czytacie na ekranach monitorów swoich urządzeń – 80. numer naszego czasopisma. Aż trudno w to uwierzyć... Do setki już tylko 20 numerów, w naszej redakcji pomału kielkuje pomysł, żeby uczcić setny numer spotkaniem. Oczywiście na żywo, najlepiej w plenerze, co wy na to, Drodzy Czytelnicy i Czytelniczki?

Powróciliśmy w bardzo ciekawym momencie – właśnie rozpoczęły się pierwsze szkolenia testujące Standardy funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej. Jednym z głównych celów Standardów jest podniesienie jakości i skuteczności działań warsztatów terapii zajęciowej w naszym kraju. Włęcz na ten temat przeczytacie w tekście Tomasza Eliasza Wardzała, kierownika Warsztatu Terapii zajęciowej im. Jana Pawła II w Tarnowie. Po wakacjach opublikujemy szerszą relację ze szkoleń odbywających się w tym momencie w różnych częściach kraju, w których bierze udział kadra wspomnianych 72 WTZ-ów.

Kilka dni temu Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych opublikował wyniki XIX edycji Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego „Sztuka Osób Niepełnosprawnych”. W tym numerze WóTeZetu publikujemy listę laureatów i laureatek oraz pierwsze prace plastyczne. Zdjęcia prac zwycięskich w pfronowskim Konkursie towarzyszą nam praktycznie od początku naszego wydawnictwa, publikujemy je z wielką radością, a ja nie ukrywam, że co roku z niecierpliwością czekam na wyniki konkursu. Nie inaczej było w tym roku.

Kolejny numer gazety ukaże się po wakacjach – jak zwykle czekamy na relacje z waszych letnich wojaży, przesyłajcie teksty i zdjęcia – nasz adres mailowy bez zmian: redakcja@wotezet.pl

Marcin Halicki
Redaktor naczelny

NUMER 80

strona 3

Od redakcji

strona 5

Obrazy odrzucone

strona 9

Warsztat podnosi standardy

strona 14

Druga część raportu „Seksualność i rodzicielstwo osób z niepełnosprawnością ruchową”

strona 16

Jubileuszowa edycja Ogólnopolskich Integracyjnych Warsztatów Artystycznych w Łazach

strona 18

Kojące doświadczanie świata

strona 20

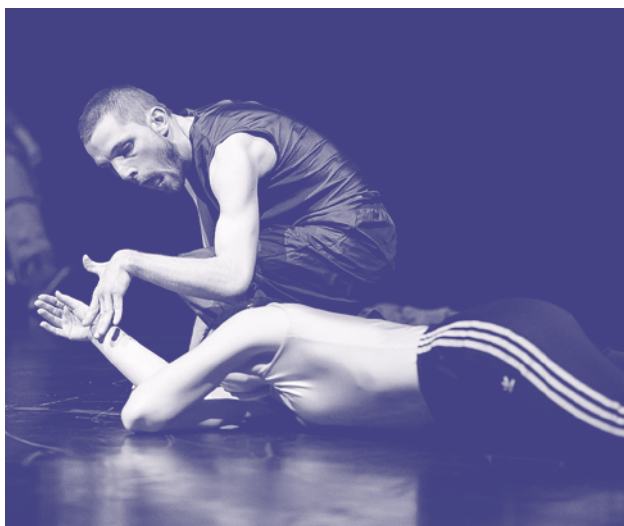
XIX edycja Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego „Sztuka Osób Niepełnosprawnych” za nami!

Obrazy odrzucone

Kwietniowa premiera w Scenie Roboczej „Dla nas nie zabraknie krzeseł” była spotkaniem w jednej przestrzeni ciał normatywnych oraz tych, które nie mieszczą się w granicach społecznie akceptowalnej normy. Twórcy bazując na kreatywnej pracy z ciałem i ruchu autentycznym, w myśl idei *if you have body you can dance*, sprzeciwiają się ustanowionej normie i starają się wypracować jej własną wersję.

Spektakl ukazuje siłę wzroku zarówno w wymiarze społecznym, jak i teatralnym. Widz (od łac. *video*, *videre* – widzieć) skonfrontowany zostaje z odrzuconymi w kulturze obrazami niepełnosprawności. Będąc na widowni musi się skonfrontować sam ze sobą i własnymi mechanizmami patrzenia. Niejednokrotnie to, co widziane może go uwierać, a w skrajnych przypadkach wydawać mu się nawet nieetycznym. Nikt nie działa tu pod przymusem, a wszelkie działania sceniczne nie jest narzuconą na wykonawców wizją artystyczną, a płynącym od nich samym organicznym działaniem będącym efektem intensywnego procesu warsztatowego. Mamy tu do czynienia z autentyczną obecnością ciała nienormatywnego w jego naturalnym stanie. Wzrok tak zwanego normalsa nie jest przysposobiony do tego co znajduje się poza kulturą, albowiem niepełnosprawność w kulturze w jakiej jest zanurzony nakazuje mu estetyzować każdy obraz i doświadczenie. Zwłaszcza jeśli mowa tu o sztuce.

O ile bowiem XX-wieczne praktyki artystyczne, zwłaszcza w obszarze performance art, zdołały odkryć *corpus* (ciała fizycznego, mięsnego) normalsa, o tyle w przypadku ciał nienormatywnych nie przeszliśmy jeszcze tej drogi. Jesteśmy na jej początku. I tak nagie ciało aktorki normatywnej dziś nie wywołuje w widzu raczej skrajnych uczuć – jak jest jednak z ciałem odmiennym od tego do czego zdołaliśmy się przyzwyczaić? Czy wystawione na widok publiczny nie prowokuje wielokrotnie w odbiorcy cichych pytań o przedmiotowe potraktowanie ciała noszącej jej osoby? A przecież „ciało jest ciałem jest ciałem” parafrazując słynne zdanie Gertrudy Stein.

fot. Marek Zakrzewski (2)

Mówią własnym głosem.

Mówią własnym ciałem.

Praca z osobami z niepełnosprawnością zadaje również pytanie o samą strukturę dzieła sztuki. Należy bowiem pamiętać, że ono również podlega normom w zakresie jego kształtowania, czy ekspozycji. W teatrze przychodzi mi głównie na myśl dramaturgia spektaklu rozumiana jako pewien porządek napięć scenicznych. I choć dziś odeszliśmy od jej klasycznego podejścia na rzecz postdramatycznej nieraz kolażowej wizji, to należy pamiętać że nadal jest ona strukturą wytwarzaną przez normalsów. Percepcja osób z niepełnosprawnością w zaskakujący sposób różni się od tej, do której jesteśmy przyzwyczajeni. I tu przykład: podczas pracy staraliśmy się początkowo komponować spektakl na zasadzie poszczególnych scen i pewnej możliwej do powtórzenia partytury ruchowej. Ostatecznie okazało się, że uczestnicy niejako rozrywali ją od wewnątrz pozwalając sobie na sceniczną improwizację i nieprzewidywalność własnych gestów.

Każdy grupa społecznie marginalizowana ma swój własny głos, a osoby z niepełnosprawnościami to przede wszystkim osoby. Nie stanie się to oczywiste, dopóki ich obecność (także w teatrze) nie będzie czymś jasnym i zupełnie normalnym. Artyści nie udają, że nie ma między nimi różnic. Mają odwagę zauważyć, że różnimy się ciałami, a teatr jest przestrzenią, która pomieści w sobie wszelką różnorodność oraz polifonię doświadczeń. Wierzimy szczerze, wraz z całym zespołem współtwórców, w możliwość wytwarzania nowych dramaturgii i struktur teatralnych/choreograficznych będących w organicznym związku z codziennym doświadczeniem rzeczywistości przez osoby nienormatywne.

Bartłomiej Kalinowski
Agnieszka Dubilewicz

fot. Marek Zakrzewski

Warsztat podnosi standardy

Warsztat Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II w Tarnowie prowadzony przez Fundację REPI będzie jednym z 72. w Polsce, które będą testowały Standardy funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej. Standardy to opracowane regulacje, które mają zwiększyć prozatrudnieniową efektywność działalności warsztatów – więcej osób z niepełnosprawnościami ma podejmować zatrudnienie.

fot. WTZ im. Jana Pawła II w Tarnowie

W Polsce działają 702 warsztaty terapii zajęciowej, w których prowadzi się terapię i rehabilitację około 26 tysięcy osób z niepełnosprawnościami. Celem działalności warsztatów jest nauczanie uczestników samodzielności i zaradności osobistej, integracja i aktywizacja społeczna oraz aktywizacja zawodowa i podjęcie zatrudnienia. W Małopolsce działa 49 WTZ, a standard testować będzie 7, w tym jeden z subregionu tarnowskiego województwa małopolskiego – Warsztat Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II w Tarnowie.

Potrzebą opracowania Standardów jest dostosowanie polskich wymagań do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz wymagań przyjętej przez rząd Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030. Standardy zostały opracowane w minionym roku i przy jego tworzeniu brała udział kadra Warsztatu. Po konsultacjach powstał dokument, który ma na celu: podniesienie jakości i skuteczności działań warsztatów, wprowadzenie kluczowej zasady samostanowienia uczestników, wzmocnienie działań aktywizacji zawodowej, ujednolicenie zasad diagnozy, celów i ewaluacji działań, zwiększenie współpracy z otoczeniem, zwiększenie zaangażowania opiekunów w proces aktywizacji oraz podniesienie kwalifikacji kadry WTZ.

– To ważny dokument, który ma wprowadzić takie same wymagania, stosowane zasady, oczekiwania w stosunku do wszystkich 720 warsztatów terapii zajęciowej w Polsce – mówi dr Tomasz Eliaś Wardzała, kierownik Warsztatu i prezes zarządu Fundacji REPI. – Nie będzie to proste zadanie, ponieważ Warsztaty działają w różnych środowiskach z uczestnikami o różnych możliwościach. W aktywizacji zawodowej więcej mogą zdziałać warsztaty z miast niż z terenów wiejskich.

Standardy mają doprowadzić do zmodyfikowania działalności warsztatów, aby zrealizować zakładane w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 poziomu samodzielności, a przede wszystkim zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. Rząd chce, aby do 2030 roku pracowało 40% osób z orzeczoną niepełnosprawnością. Wymagania Strategii są bardzo wysokie i wymagają zmian systemu wsparcia społecznego, systemu orzekania, systemów rentowych, które to mają sprzyjać podejmowaniu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnościami.

– Chcemy dać naszym Uczestnikom jeszcze więcej – mówi Karolina Piech, terapeutka zajęciowa w Warsztacie Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II w Tarnowie – dlatego przystąpiliśmy do pilotażu standardów. Zależy nam na dalszym rozwoju umiejętności społecznych i zawodowych uczestników. Założenia Standardów to ujednolicenie realizacji wyznaczonych celów, wsparcie merytoryczne kadry oraz wyposażenie jej w dodatkowe narzędzia usprawniające pracę. Piech dodaje – Zadaniem standardów będzie również zwiększenie samodzielności i umiejętności funkcjonowania społecznego uczestników, podniesienie ich kompetencji zawodowych, ułatwiając tym samym podjęcie przez nich pracy.

Justyna Pałka, przewodnicząca Samorządu Uczestników WTZ wymienia korzyści płynące z dotychczasowej terapii – W Warsztacie nauczyłam się wykonywać różne ozdoby. Dzięki zajęciom spotykam się z koleżankami i kolegami, tworzę prace na sprzedaż. Gdy mam jakiś pomysł to zgłaszam go terapeutom i podejmujemy decyzję o ich realizacji. Zawsze mogę na nich liczyć. Chciałabym się nauczyć haftować i wziąć udział w kolejnym kursie zawodowym. Justna jest nastawiona na podjęcie pracy, chętnie to zrobi, jednak ma ogromne obawy o utracenie renty socjalnej. Przykre doświadczenia z komisją orzekającą w ZUS doprowadziły do pozbawienia jej na dwa lata renty. Dopiero w sądzie doszła swoich praw. Całą rodzinę wydarzenia te kosztowały bardzo dużo stresu.

fot. WTZ im. Jana Pawła II w Tarnowie

Jedna z mam uczestnika zajęć z lekkim dystansem, ale też nadziejami, podchodzi do zapowiadanych w Warsztacie zmian. Anna Macheta z radością mówi – *dostrzegam większą samodzielność i zaradność syna w codziennym funkcjonowaniu. Marcin dzięki systematycznym zajęciom stał się bardziej samodzielny. Nabyte umiejętności potrafi wykorzystać w domu. Chętnie pomaga w kuchni, na przykład obiera ziemniaki, a także przy pracach w ogrodzie i w gospodarstwie. Częściej garnie się do pracy i pomocy. Mama Marcina trochę z przerażeniem o przyszłość syna i możliwości spełnienia przez niego wymagań. Boi się, że zakładany, tak wysoki wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami część z nich wykluczy z procesu rehabilitacji i terapii, który jest skuteczny. I przekonuje – Zajęcia są dla niego bardzo ważne, nie lubi ich opuszczać i traktuje jak obowiązek. Jest bardzo związany z terapeutami – są oni dla niego autorytetem, liczy się z ich zdaniem i w rozmowach powołuje się na ich słowa. Ja również mogę liczyć na wsparcie i pomoc terapeutów. Natomiast w odniesieniu do oczekiwań w stosunku do Standardów pani Anna mówi, że Marcin jest bardziej ciekawy świata, zadaje dużo pytań, chętnie opowiada o tym co wydarzyło się podczas zajęć. Na co dzień miewam trudności z wytłumaczeniem pewnych sytuacji, wydarzeń, które się dzieją w naszym świecie w sposób zrozumiały dla syna. Chciałabym, aby Marcin stał się jeszcze bardziej samodzielny. Jestem jednak świadoma, że nie wszystko jest możliwe.*

Pracownicy WTZ z optymizmem podchodzą do Standardu. Będzie on zmianą, a nieustannie powtarzają uczestnikom, że jedyna pewna rzecz w życiu to zmiana. Kadra świadoma zmian wprowadzanych Standardami i wysokich wymagań Strategii ma nadzieję, że zapewnienia dotyczące pilotażu pozostaną w mocy i jeśli okaże się, że założenia Standardów są nierealistyczne, to nie będzie on wprowadzany w takiej treści i nie ucierpią na tym uczestnicy ani ich opiekunowie. Należy zauważyć i docenić także ogrom pracy do tej pory włożony w osiągnięcie obecnego stanu sprawności uczestników Warsztatu. Jakiegokolwiek negatywne konsekwencje dla uczestników WTZ wprowadzenia Standardów będą zaprzeczeniem idei ich aktywizacji i ciągłego rozwoju lub utrzymania sprawności.

fot. WTZ im. Jana Pawła II w Tarnowie

W rozmowie z członkiem Samorządu Uczestników WTZJP2 Sławomirem Kantorem wybrzmiewają obawy o przyszłość Warsztatu – *Nauczyłem się malować, szpachlować, czyścić i lakierować drewno. Zajęcia dają mi dużo satysfakcji, mogę realizować się sportowo i poznawać nowych ludzi. W warsztacie decydujemy o wydatkach, o sprzedaży prac, o dodatkowych zajęciach. Możemy stale liczyć na pomoc terapeutów, psychologa, fizjoterapeuty i kierownika. Nie chciałbym, żeby zamknęli Warsztat, bo dobrze się w nim czuję. Chciałbym nauczyć się pracować na ploterze. Chciałbym, aby Warsztat był miejscem pracy, aby były też mieszkania dla osób z niepełnosprawnościami.*

Także drugi członek Samorządu Uczestników WTZJP2 Dawid Nieć wyraża obawy, ale także jak Sławomir Kantor, ma plany, nadzieje i marzenia dotyczące rozwoju obszarów aktywności osób z niepełnosprawnościami – *W warsztacie nauczyłem się malowania obrazów, precyzyjnego wycinania, wykonania kartek i innych ozdób. Zajęcia dają mi zadowolenie, możliwość rozwoju i uczą wzajemnego pomagania. Mam tutaj znajomych, zorganizowany czas, nie siedzę sam w domu. Wspólnie z innymi decydujemy o wycieczkach, dodatkowych zajęciach. Samorząd Uczestników przedstawia pomysły i stara się je realizować. Mając trudności zawsze możemy liczyć na terapeutów, psychologa. Nie chciałbym, aby zamknęli Warsztat. Chciałbym się nauczyć obsługi plotera i odbyć kurs informatyczny. Chciałbym aby w Warsztacie była możliwość zarabiania pieniędzy i aby w Tarnowie powstał sklep z naszymi pracami.*

Standardy mają wprowadzić nową, stosowaną na całym świecie, Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania (ICF) do celów diagnostycznych uczestników. Poza tym, dokument ma wprowadzać jednolity w szczegółach indywidualny program rehabilitacji, także oceny efektów rehabilitacji i oceny realizacji programów rehabilitacji. A wszystko to ma na celu wprowadzenie porównywalności uczestników warsztatów i wprowadzenie świadomości ich możliwości, czytelności osoby zarówno dla kadry warsztatów, jak i pracodawców.

– *Potrzebna jest świadomość społeczeństwa wartości osób z niepełnosprawnościami. Może Standardy pomogą ją osiągnąć. Osoby z niepełnosprawnościami są świadome swojej obecności w społeczeństwie, pracujemy nad tym każdego dnia* – mówi Tomasz E. Wardzała.

Aby zostać uczestnikiem Warsztatu lub Zajęć klubowych należy posiadać orzeczenie o niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej, opinię psychologiczną i zgłosić się do siedziby Warsztatu.

**Warsztat Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II
tel. 14 627 35 03, kom. 693 27 35 03
ul. Hodowlana 6, 33-100 Tarnów
biuro@wtzjp2.pl, www.wtzjp2.pl**

I dodaje – Mówią one o swoich potrzebach; samodzielnym mieszkaniu, prezentacji ich dorobku, docenieniu. Potrafią też nazwać to czego się nauczyli, cieszyć się z nabytych umiejętności i sprawności. Proces rehabilitacji, aktywizacji nie będzie skuteczny jeśli nie będzie obejmował środowiska uczestnika. Standardy zakładają też szkolenia dla rodziców, opiekunów osób z niepełnosprawności. Mają one podnieść świadomość na temat znaczenia pracy w krótszym i dłuższym czasookresie, możliwości jakie osoby z niepełnosprawnością mają i powinny być respektowane w zakresie samostanowienia, realizacji celów i ponoszenia konsekwencji podejmowanych decyzji.

Warsztat Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II w Tarnowie przy ulicy Hodowlanej 6 działa od 16. lat i prowadzi codzienną rehabilitację i terapię 45 osób z różnymi niepełnosprawnościami. Od dwóch lat prowadzone są także, trwające dwa dni w tygodniu, Zajęcia klubowe WTZJP2, które przeznaczone są dla 6 kandydatów do Warsztatów i tych uczestników, którzy odeszli z Warsztatu do pracy.

Warsztat Terapii Zajęciowej aktywizuje uczestników zajęć w pracowniach: terapii psychologicznej, rehabilitacji układu ruchu, form użytkowych, gospodarstwa domowego, biżuterii artystycznej, podtrzymywania umiejętności edukacyjnych, kartek okolicznościowych, upominków artystycznych, rękodzieła artystycznego, obróbki laserowej, drewna i ceramiki.

Uczestnicy biorą także udział w rehabilitacji w wodzie, choreoterapii, trenują pływanie na basenie i wspinaczkę sportową na ścianie wspinaczkowej. Rehabilitacja społeczna prowadzona jest w kinach, teatrze, w czasie różnych wydarzeń, które organizuje, współorganizuje Warsztat i bierze w nich udział. Uczestnicy wyjeżdżają na wycieczki jedno- i kilkudniowe.

Tomasz E. Wardzała
Kierownik WTZJP2

Druga część raportu „Seksualność i rodzicielstwo osób z niepełnosprawnością ruchową”

Na początku maja 2020 roku Fundacja Avalon zaprezentowała drugą część raportu z badania pt. „Seksualność i rodzicielstwo osób z niepełnosprawnością ruchową”. Badanie przeprowadzone zostało w ramach Projektu Sekson, przez SW RESEARCH z osobami z niepełnosprawnością ruchową, ich rodzicami, osobami partnerskimi i lekarzami specjalistami. Celem badania było dokonanie analizy najbliższego otoczenia OzN w zakresie dostępu do szeroko rozumianej wiedzy o seksualności, w tym w dostępności usług związanych ze zdrowiem intymnym.

Zaprezentowany raport przedstawia bardzo ciekawe dane. Dla mężczyzn niepełnosprawność częściej niż dla kobiet jest czynnikiem wpływającym na sferę seksualną (kobiety – 23%, mężczyźni – 35%) oraz sferę związków (kobiety – 15%, mężczyźni – 22%). Mężczyźni również częściej niż kobiety odczuwają zależność od sprzętu wspierającego ich codzienne funkcjonowanie, na przykład wózka inwalidzkiego (kobiety – 30%, mężczyźni – 41%). W kwestii ograniczeń w realizowaniu potrzeb seksualnych, te w nieco większej mierze dotyczą mężczyzn (zdecydowanie odczuwa je 19% kobiet i 33% mężczyzn).

– Badania pokazały nam, że akceptacja seksualności w obliczu niepełnosprawności jest znacznie trudniejsza dla mężczyzn. Miewają oni trudności w opanowaniu emocji, które pojawiają się w związku z tym stanem. Mężczyźni częściej też niż kobiety obawiają się, że ich partnerka seksualna nie osiągnie satysfakcji seksualnej w relacji z nimi. To pokazuje nam, że edukacja seksualna czy dostęp do rehabilitacji seksualnej jest bardzo ważny w kontekście potrzeb i trudności z jakimi mierzą się osoby z niepełnosprawnościami w obszarze seksualności – mówi Żaneta Krysiak, Kierowniczka Projektu SEKSON Fundacji Avalon.

Rodzicielstwo i akceptacja niepełnosprawności

U większości ojców dzieci z niepełnosprawnością, jak i samych mężczyzn, niepełnosprawność zazwyczaj wywołuje frustrację i silne negatywne emocje, z którymi nie zawsze są w stanie sobie poradzić. W przypadku ojców poruszona została także kwestia braku lub ograniczenia sprawności w kontekście postrzegania niepełnosprawności dziecka jako kwestii niemożności poradzenia sobie w czynnościach, do których potrzebna jest siła i sprawność fizyczna. Z kolei kobiety z niepełnosprawnością mocniej odczuwają pozytywny wpływ wychowania i relacji z rodzicami w procesie zaakceptowania niepełnosprawności i zmian w ciele z nią związanych. Matki osób z niepełnosprawnościami bez wątpienia bardziej emocjonalnie postrzegają sytuację swoją i swoich dzieci. Uświadamiają sobie jak ważne jest odnajdywanie dobrych stron w sytuacjach życiowych, radość z każdego dnia spędzonego z dzieckiem, dostrzeganie postępów w jego rozwoju.

Asystencja osobista w jakim celu?

Asystent osobisty to pracownik pomocy społecznej, będący wsparciem dla osoby chorej lub z niepełnosprawnością w codziennym życiu. Wśród badanych zaledwie 12% korzysta z usług takiej osoby.

Oczekiwania wobec asystentów osobistych są różne, na pewno taka usługa powinna być dostępna w dużo większym zakresie niż aktualnie i na bardziej elastycznych zasadach. Kobiety widzą asystenta jako „niewidzialną pomoc”, mężczyźni są bardziej skłonni traktować taką osobę jak przyjaciela.

Asystenci postrzegani są jako osoby, które mogłyby nie tylko wesprzeć niezależne życie osoby z niepełnosprawnością ruchową, ale wpłynąć również pozytywnie na relacje w związku. Dzięki ich obecności partnerzy nie musieliby wchodzić w rolę osoby opiekującej się, a także mogliby utrzymać aktywność zawodową, zaś osoba z niepełnosprawnością zachować większą niezależność.

Według respondentów badania kluczowym czynnikiem w akceptacji niepełnosprawności jest sposób mówienia o niej. – *Język debaty o niepełnosprawności powinien nabrać bardziej neutralnego charakteru. Czynnikiem sprzyjającym temu mogłoby być regularne pojawianie się osób dotkniętych niepełnosprawnością w przestrzeni publicznej, społecznej, medialnej. To ma kluczowy wpływ na społeczną narrację wokół niepełnosprawności i normalizowanie jej* – przekonuje Krysiak.

Cały raport zaprezentowany jest na stronie <https://www.sekson.pl/strefa-edukacyjna/publikacje/badania>

Na podstawie informacji prasowej Fundacji Avalon.

Projekt Sekson powstał w 2019 roku, ma na celu rzetelne edukowanie w obszarze seksualności i rodzicielstwa osób z niepełnosprawnością ruchową. W ramach projektu powstała platforma edukacyjna www.sekson.pl, Mapa Dostępności – wyszukiwarka dostosowanych gabinetów i /specjalistów z doświadczeniem w pracy z osobami z niepełnosprawnościami, prowadzone są także spotkania live oraz cykl wywiadów #wylaczamytabu #wlaczamywiedze ze specjalistami i osobami z niepełnosprawnościami. Co roku organizowana jest konferencja Sekson poświęcona seksualności i rodzicielstwu osób z niepełnosprawnością ruchową.

Jubileuszowa edycja Ogólnopolskich Integracyjnych Warsztatów Artystycznych w Łazach

W naszej pamięci nadal pozostają niezatarte wspomnienia poprzednich edycji, a już w tym roku obchodzimy Jubileusz XX Ogólnopolskich Integracyjnych Warsztatów Artystycznych. Organizatorem jest Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie (PSONI) Koło w Koszalinie.

FOTOGRAFIA JAGNA- AGNIESZKA ORSA

Więcej informacji
pod numerem telefonu
(94) 3450853

W dniach 14-16 września 2022 roku w malowniczej, nadmorskiej miejscowości Łązy spotkają się poszukujące artystycznych wyzwań osoby z niepełnosprawnością intelektualną, uznani twórcy profesjonalni, których inspiruje oryginalna twórczość osób z niepełnosprawnościami, opiekunowie uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, Domów Pomocy Społecznej, Środowiskowych Domów Samopomocy, Ośrodków Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych, Specjalnych Ośrodków Szkolno-Wychowawczych oraz członkowie stowarzyszeń z całej Polski.

Piękno nadmorskiego otoczenia daje możliwość oddania się refleksjom inspirowanym przez tegoroczne hasło warsztatów: „20 lat... Sukces drobnych wysiłków powtarzanych rok po roku”.

Trochę historii

Wszystko zaczęło się w 2001 roku, kiedy odbył się pierwszy plener artystyczny zrealizowany przez PSOUU Koło w Koszalinie w ramach Ogólnopolskich Integracyjnych Plenerów Artystycznych. Trwał jeden dzień i uczestniczyło w nim 100 osób z Koszalina i okolic.

Co nowego w 2022 roku?

W tym roku Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną PSONI Koło w Koszalinie ma zaszczyt zaprosić na XX jubileuszową edycję tego wydarzenia. W 2022 r. roku do Łaz przybędzie około 500 osób.

W tym roku stawiamy na kreatywność! Proponujemy uczestnikom udział w różnorodnych warsztatach artystycznych, prowadzonych przez pasjonatów z różnych dziedzin, których głównym celem jest pobudzenie wyobraźni i spontanicznej ekspresji. Poza tym zapraszamy do namiotów tematycznych, Kina na leżakach i do udziału w Kolorowym pochodzie na plażę.

Projekt, w ramach którego odbywa się Plener jest współfinansowany ze środków PFRON.

PSONI Koło w Koszalinie

Kojące doświadczenie świata

W październiku 2021 roku w WTZ Murowana Goślina GSPON oficjalnie otworzyliśmy Salę Doświadczenia Świata. Miejsce to służy do terapii metodą Snoezelen - holenderskiej terapii polisensorycznej, której głównym celem jest pobudzanie zmysłów poprzez doświadczanie innego świata i wyciszenie. O inicjatywie opowiedziała Małgorzata Sibilska, p.o. kierownika WTZ.

Jak to się wszystko zaczęło? Skąd w ogóle pomysł na stworzenie tego miejsca?

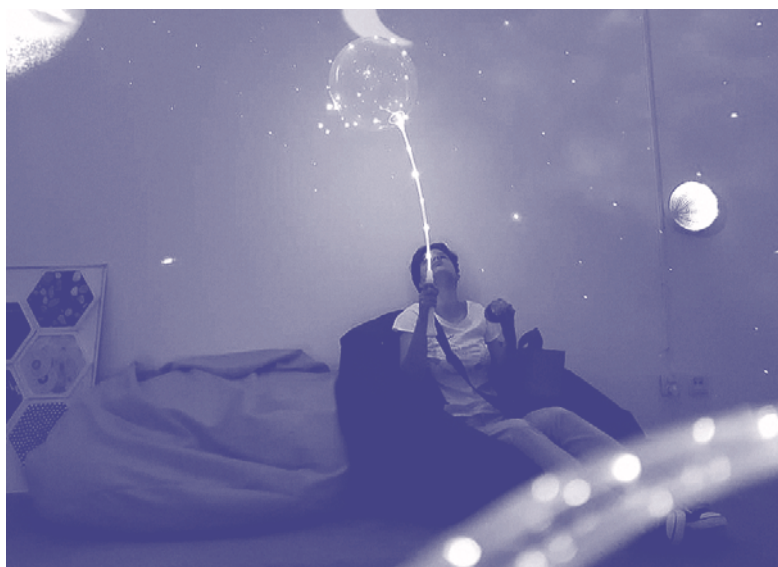
Pomysł wykiełkował już jakiś czas temu, kiedy nasze terapeutki trafiły na informacje o innych Salach Doświadczenia Świata w Internecie. Idea pracy metodą Snoezelen bardzo nas wszystkich zainspirowała i zapragnęliśmy stworzyć takie miejsce dla naszych uczestników i uczestniczek. To projekt od samego początku zespołowy, wszyscy mocno się w niego zaangażowali. W zeszłym roku udało nam się zdobyć środki na realizację, a kadra została przeszkolona przez specjalistki z Polskiego Centrum Snoezelen.

Jak się z tej sali korzysta?

Jest to metoda, która przywędrowała do Polski z Holandii i jest rodzajem terapii niedyrektywnej, mocno podążającej za człowiekiem, czy to z niepełnosprawnością czy bez niej. Angażuje wszystkie zmysły: wzrok, słuch, zapach, dotyk a nawet smak. To w jaki sposób dana osoba korzysta z sali jest dostosowane do jej potrzeb. Terapeutka lub terapeuta wybiera rodzaj pracy i natężenie bodźców dla każdej osoby indywidualnie, czasem zmienia się to z dnia na dzień. To co nas zaskoczyło, to że nawet jedna z naszych uczestniczek, osoba z autyzmem, która zazwyczaj nie lubi nadmiaru bodźców, wspaniale odnajduje się w tej Sali. Czasami nawet sama się w niej chowa. Przebywanie tam bardzo ją uspokaja, podobnie jak pozostałych uczestników i uczestniczek.

fot. WTZ Murowana Goślina GSPON (2)

W sali zamontowane są specjalne światłowody i projektory, które imitują księżyc, gwiazdy, morze. Mamy kurtyny świetlne, miejsce wyciszenia, przybory do delikatnego masażu. To jak ostatecznie urządzona jest sala zależy od inwencji twórczej osób, które ją tworzą i oczywiście możliwości finansowych. U nas terapeutki przygotowały dodatkowo specjalne panele sensoryczne, do których poprzyklejane są różne rzeczy, których można doświadczać dotykiem.

Jak często korzystacie z tej sali? I czy macie jakieś plany na przyszłość, bo słyszę, że to taka żywa i rozwijająca się przestrzeń.

Korzystamy bardzo często, prawie codziennie. Z resztą - sami lubimy pracę w tej przestrzeni. To rzeczywiście projekt, który płynie i ciągle się rozwija. Zmienia się wraz z porami roku. Teraz, na wiosnę terapeutki zmieniły wystrój, dodały akcenty wiosenne, czyli różne przedmioty, z którymi uczestnicy i uczestniczki mogą wchodzić w interakcję za pomocą różnych zmysłów. Wcześniej dominowały akcenty zimowe. Tę zmienność można też wykorzystywać w terapii. Chcemy w przyszłości pozyskać dodatkowe środki, żeby zakupić nowe projektory i inne elementy wyposażenia. Sala będzie się rozrastała. Na tyle, na ile starczy nam miejsca.

Rozmawiała Katarzyna Halicka

Dariusz Sobkowiak, „Podróż w nieznane”

XIX edycja Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego „Sztuka Osób Niepełnosprawnych” za nami!

Na wyniki Konkursu Plastycznego organizowanego co roku przez PFRON czekamy zawsze z dużą niecierpliwością – od wielu lat zdobią one okładki naszego czasopisma, jednocześnie sprawiają radość laureatom i laureatkom Konkursu. Nie inaczej będzie także w tym roku!

Przypomnijmy – odbiorcami konkursu są uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej oraz niepełnosprawni mieszkańcy domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy. W 2021 roku do Oddziałów PFRON nadesłano ponad 2200 prac! Zgłoszonym pracom towarzyszył temat „To, co kocham”.

Do konkursu można było zgłaszać prace w pięciu kategoriach: malarstwo i witraż, rysunek i grafika, rzeźba kameralna i płaskorzeźba, tkanina i aplikacja, fotografia.

Prace na etapie ogólnopolskim oceniła komisja konkursowa, w skład której weszli m.in. dr hab. Michał Borys z Akademii Sztuk Pięknych, Andrzej Renes, artysta rzeźbiarz, autor wielu rzeźb pomnikowych w Polsce i na świecie, Marta Miś z Narodowej Galerii Sztuki Zachęta oraz Anna Knapiek z Muzeum Narodowego w Warszawie.

Poniżej pełna lista laureatów i laureatek, którym serdecznie gratulujemy!

Kategoria: Malarstwo i witraż

Miejsce I Ryszard Jurkowski, *Niewiele mi trzeba*, ŚDP w Olkusz

Miejsce II Marcin Kierna, *Statek na wzburzonym morzu*, WTZ „Przystań” w Bydgoszczy

Miejsce III Kamila Chromik, *Moje koty pieszczoty*, ŚDP w Przeworsku

Wyróżnienia

Krzysztof Krzysztoforski, *Wiatraki*, WTZ „Akademia Życia” przy Stowarzyszeniu „Dać Nadzieję” w Lubinie

Sebastian Gabryelski, *Moje odbicie*, DPS ORUNIA w Gdańsku

Weronika Matysiak, *Kocham moje życie*, ŚDS w Rawiczu

Michał Bonder, *Z muzyką przez życie*, ŚDS w Słupsku

Artur Polkowski, *Kolej na miłość*, WTZ Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej w Mińsku Mazowieckim

Kategoria: Rysunek i grafika

Miejsce I Dariusz Sobkowiak, *Podróż w nieznane*, ŚDS w Pabianicach

Miejsce II Edward Wołczak, *Moja Cisza*, ŚDS „U Motyla” w Starym Kurowie

Miejsce III Krzysztof Zawistowski, *Kościół marzeń*, WTZ przy PSONI koło w Olsztynie

Wyróżnienia

Arkadiusz Szymków-Stadnicki, *W rejs – ku marzeniom*, DPS w Strzelcach Opolskich z filią w Leśnicy i Szymiszowie

Barbara Leśniak, *Moja wolność – konie*, WTZ Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Krakowie

Sabina Dul, *Bujać w obłokach*, ŚDS w Gorzycach

Kategoria: Rzeźba kameralna i płaskorzeźba

Miejsce I Lidia Zakrzewska, *Taniec 3*, DPS w Krzyżanowicach

Miejsce II Piotr Maćkowiak, *Drzemka w lesie*, WTZ „PROMYK” w Konarzewie

Miejsce III Monika Bielecka, *Rozmowa z przyjacielem*, Powiatowy ŚDS w Stąporkowie

Wyróżnienia

Ewelina Borsa, *Na deszczową pogodę*, Caritas Diecezji Siedleckiej WTZ w Parczewie

Agnieszka Damaszkę, *Pielgrzymka*, WTZ Fundacji Szczęśliwa Rodzina im. Św. Faustyny Kowalskiej w Koleczkowie

Czesław Wytrwał, *Kocham podróżę – Grecja*, DPS we Wronińcu

Władysław Stasiak, Arkadiusz Marczak, *Dary morza*, DPS w Baszkwie

Grzegorz Zwierzchowski, *Opiekuńcze skrzydła rodziny*, ŚDS w Starachowicach

Kategoria: Tkanina i aplikacja

Miejsce I Artur Piecha, *Góry moje góry*, ŚDS Fundacja Dom Rodzinnej Rehabilitacji

Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu

Miejsce II Adam Piestrzeniewicz, *Podróże pełne wspomnień*, WTZ w Łabuniu Wielkim

Miejsce III Zenobia Babińska, *Piękna Polska Jesień*, DPS w Białymstoku

Wyróżnienia

Sylvia Słotwińska, *Przyjaźń*, ŚDS w Kostrzynie nad Odrą

Alicja Popławska, *Mój idol*, ŚDS „Pracownia Rozwijania Twórczości Osób Niepełnosprawnych” Katolickiego Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych Diecezji Toruńskiej im. Wandy Szuman w Toruniu

Piotr Meleń, *Kocham jesień*, ŚDS w Grójcu Wielkim

Bogumiła Stanek, *Moja ukochana wieś*, ŚDPS w Środzie Śląskiej

Marzena Zaremska, *Leniwiec*, WTZ przy Wąbrzeskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom

Specjalnej Troski w Wąbrzeźnie

Kategoria: Fotografia

Miejsce I Milena Kubejko, *Babcia Zosia*, WTZ przy Polskim Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Lublinie

Miejsce II Krzysztof Szłapka, Dariusz Mucha, *Aurelia*, ŚDS prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Osób Niepełnosprawnych „Dom” w Raciborzu

Miejsce III Zbigniew Bieganowski, *Na strunach do gwiazd*, DDS ORUNIA w Gdańsku

Wyróżnienia

Joanna Czyłok, *...Ciebie, Siebie, Was*, WTZ FELICITAS w Czechowicach-Dziedzicach

Anna Ciapała, *Radość zatrzymana w kadrze*, WTZ Fundacji Pomocy Osobom z Autyzmem MADA w Nowym Sączu

Zenon Morawski, *Gitarowe Love*, DPS ORUNIA w Gdańsku

Katarzyna Król, *Moja miłość*, ŚDS przy Ryńskim Stowarzyszeniu Integracji Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Dar Serca” w Rynie

Marcin Tyszkowski, *Moje szczęście*, DPS w Klisinie filia Kietrz

RED

na podstawie materiałów prasowych PFRON

Artur Polkowski, „Kolej na miłość”

Piotr Maćkowiak, „Drzemka w lesie”